

September 2023

ter gelegenheid van 50 jaar HWL

WAARDZEGGER

speciale uitgave (2 van 3)

bewaar
exemplaar

De Waardzegger is het verenigingsblad van Hoekschewaards Landschap

HWL

Hoekschewaards Landschap

1991

Eerste Oeverloop

1990

Oprichting vlinderwerkgroep

1986

HW Alarm wordt werkgroep van

Ten geleide

Welkom bij de 2^e jubileumuitgave van de Waardzegger! Het is voor mij een grote eer een bijdrage te mogen leveren aan deze speciale editie.

Na het met plezier lezen van de vorige uitgave raak ik simpelweg in een jubelstemming. Vijftig jaar lang heeft Hoekschewaards Landschap een belangrijke rol gespeeld in de gebiedsinrichting van ons geliefde

eiland. En natuurlijk zijn er ook andere organisaties, zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Water Natuurlijk, HW zoemt, Stichting BHWP en anderen, die invloed hebben gehad op ons open landschap. Onze vereniging staat zonder twijfel voor robuuste natuurontwikkeling en het bevorderen van biodiversiteit. Maar we staan voor zoveel meer!

We voelen ons al lange tijd nauw verbonden met onze boeren. Zij zijn immers de hoeders van het open karakter van ons eiland. Helaas dreigen sommige ontwikkelingen op landelijk niveau een wig te drijven tussen onze agrariërs en natuurorganisaties op ons eiland. Nuance lijkt steeds vaker vermeden te worden, waardoor er slechts een beeld ontstaat van een stelletje boeren versus een groepje natuur'gekkies'. Polarisatie is gemakkelijk gecreëerd.

Maar het Hoekschewaards Landschap (HWL) zou zichzelf niet zijn als we niet zorgvuldig alle standpunten van agrariërs zouden afwegen en zouden streven naar gemeenschappelijke grond. Onze roergangers, waarvan u de verhalen kunt lezen in deze jubileumreeks, hebben ons geleerd dat alleen door overleg en met respect voor elkaars standpunten knelpunten kunnen worden opgelost. Daarom treden we, na een moeilijke periode veroorzaakt door onder andere het Covid-tijdperk, waarin onze verenigingsactiviteiten sterk werden afgeremd, weer volop in gesprek met onze omgeving, de Gemeente, agrariërs, het Waterschap en overige natuurverenigingen.

Een van de jubileumactiviteiten is de vraag om meer aandacht voor biodiversiteit. Wij hebben dat gedaan door in samenwerking met Waterschap, Gemeente en natuurorganisaties, zeventien iconische soorten extra onder de aandacht te brengen, wat o.a. resulteerde in een website en een placemat (elders als ganzenbord in deze uitgave). De vraag om meer aandacht voor biodiversiteit blijft ook na het jubileum een sterke uiting van onze idealen.

Een ander hoogtepunt is het geplande symposium met bijhorende workshops in het najaar. Wijze professoren zullen mogelijke toekomstscenario's voor onze regio presenteren. Discussie met alle inwoners van de gemeente staat centraal tijdens dit evenement.

Ik ben trots op en wil deel uitmaken van deze vereniging.

Theo Schuurmans

voorzitter

In deze speciale uitgave:

- **Heemtuin Piershil, icoon van Stichting HWL:** Een terugblik met **Martijn Verweijen** op het ontstaan van de Heemtuin en de realisatie daarvan...

4-5

- **Aan de wieg van HWL: Janus Verkerk,** één van de leden aan de wieg van HWL, meer dan 40 jaar actief binnen verschillende werkgroepen en maakte een periode deel uit van het bestuur...

6-7

- **Vlinderman aan het woord:** Coördinator van de werkgroep Vlinders en Libellen, **Ton Schilperoord**, o.a. over de beeldherkennings technieken om vlinders te herkennen...

8-9

- **Aan de wieg van HWL: Martijn Verweijen,** een ijzervreter die al 40 jaar bovenop alle milieudossiers zit die voor de HW van vitaal belang zijn...

10-11

- **Wergroep jeugdeducatie: Numansdorp.** Eén van de twee werkgroepen die van cruciaal belang zijn de jeugd op de schoonheid van het Hoekschewaards landschap te wijzen...

12-13

- **Ganzenbordspel, met de 17 iconische HW-soorten.** Toelichting en speelbord (middenpagina) van het ganzenbord met de 17 iconische soorten in de HW...

13-15

- **Wergroep jeugdeducatie: Oud-Beijerland.** De andere van de twee werkgroepen die van cruciaal belang zijn de jeugd op de schoonheid van het Hoekschewaards landschap te wijzen...

16-17

- **Aan de wieg van HWL: Cees Mesker,** wilgenknotter van het eerste uur, voormalig terreinbeheerder en sinds jaar en dag vrijwilliger en bestuurslid...

18-19

- **Natuur en fotografie...** In dit artikel licht coördinator van de werkgroep Natuurfotografie, **Marjon Kunst**, toe hoe de passie voor de natuur en de fotografie leidde tot het oprichten van haar werkgroep.

20-21

- **Wergroep Paddenstoelen...** Een boeiend verslag van **Sjoerd Rienstra** hoe, in haar 125-jarig bestaan van deze werkgroep, al 691 verschillende paddenstoelen in de Hoeksche Waard werden gevonden...

22-23

- **Hoe de slak uit haar huisje kroop...** Het verhaal van oprichter en coördinator **Theo Schuurmans** over de bijzondere aquatische werkgroep "De modderkruiper"...

24-25

- **Wergroep Knotten...** Binnen de zo belangrijke werkgroep Knotten is **Flip Scherbeijn** al ruim 23 jaar de spin in het web v.w.b. aansturen van de diverse knotploegen...

26-27

Heemtuin Piershil

icoon van Stichting HWL

Door: Martijn Verweijen

We schrijven 1973. Een lid van de toenmalige stichting HWL zag met lede ogen aan dat een fraai boomgaardje, gelegen achter de hervormde kerk van Piershil, gerooid werd in het kader van de ruilverkaveling Korendijk-Strienemonde. De ruilverkaveling bracht echter ook nieuwe kansen. Het landje van 0,85 ha, waar de boomgaard had gestaan, zou een openbare bestemming moeten krijgen. De jonge Stichting HWL greep deze kans aan. **Een heemtuin**, dat moest het worden! Een plek waar je kon laten zien wat er aan inheemse vegetatie tot groei en bloei zou kunnen komen als beheer en inrichting maar goed waren. De locatie was er geknipt voor. Niet te groot, omgeven door een sloot en een kreek en, niet onbelangrijk, de plek waar van 1648 tot 1831 een deftig ambachtsheerlijkheidshuis had gestaan. Waar vanouds altijd al een luthof was geweest, waar adellijke en hooggeplaatste personen zich konden vermaken als er weer eens een feest was. "Het kleine Haagje" werd het wel genoemd, vanwege de vele Haagsche gasten die er wel verbleven.

1979. Cees Sipkes (l) en Piet Hoek...

Terug naar 1974. De ruilverkavelingscommissie stemde in met de plannen en HWL kon beginnen.

Makkelijker gezegd dan gedaan, want er was geen geld. Dankzij intensief lobbyen en netwerken kwam het er toch. Het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappij betaalde 75%, de provincie Zuid-Holland 20%, de Gravin van Bylandtstichting deed ook mee en de rest moest HWL zelf op tafel leggen. Er werden in Piershil en omgeving donatieverzoeken huis aan huis rondgestuurd met de titel "Ja, het is ook mijn wil, een heemtuin in Piershil". Dat viel echter een beetje tegen. Zodra het idee van een heemtuin werd geopperd, vroegen bevolking en gemeenteraad zich af wat dat nu eigenlijk was. Enkele leden van de zeven leden tellende raad lieten zich op de hoogte stellen in Vlaardingen, waar al een heemtuin was. Ontsteld kwam men terug. Een heemtuin bleek een wilde plantentuin te zijn. Een onkruidtuin dus.

"Moeten we niet aan beginnen, burgemeester", was het advies. De raadkamer bleek al snel te klein. Voor- en tegenstanders hielden verhitte debatten omgeven door wolken sigarenrook. Zonder dat er nog een besluit genomen werd, was de verhouding onwrikbaar 4 tegen 3. Geen heemtuin dus. De tegenstanders wilden de bevolking laten kiezen: wil je een onkruidtuin

of een parkje met rolschaatsbaan? Voor de beslissende raadsvergadering werd het dorpshuis afgehuurd. Het woonhuis dat de raad gebruikte, was veel te klein. In een bomvolle zaal rolde het muntje echter tot veler verbazing richting heemtuin, ondanks de rood aangelopen tegenstanders.

Ergens rond 2015 werd mij door een toenmalig raadslid verteld waarom het zo gelopen was. Hij had zichzelf de vraag gesteld: "Wil ik een heemtuin naast de kerk of een lawaaierige rolschaatsbaan". Eerbiediging van de eredienst bleek een "ja" voor de heemtuin! Na dit besluit brak er een drukke en spannende tijd aan. Zou het allemaal wel lukken? Begon je niet op tijd met de uitvoering, dan moest je het subsidiegeld terugstorten.

Landschapsarchitect Cees Sipkes werd gevraagd een inrichtingsplan te maken. Zijn vriend en leerling Piet Hoek zou garant staan voor de uitvoering en de begeleiding van het beheer de eerste jaren. Van het HWL-stichtingsbestuur waren vooral Albert van Alphen, Aad van Tiggele, Jan de Haas en voorzitter Henk van der Lee met de zaak bezig. Gerard Kaai zorgde voor juridische ondersteuning.

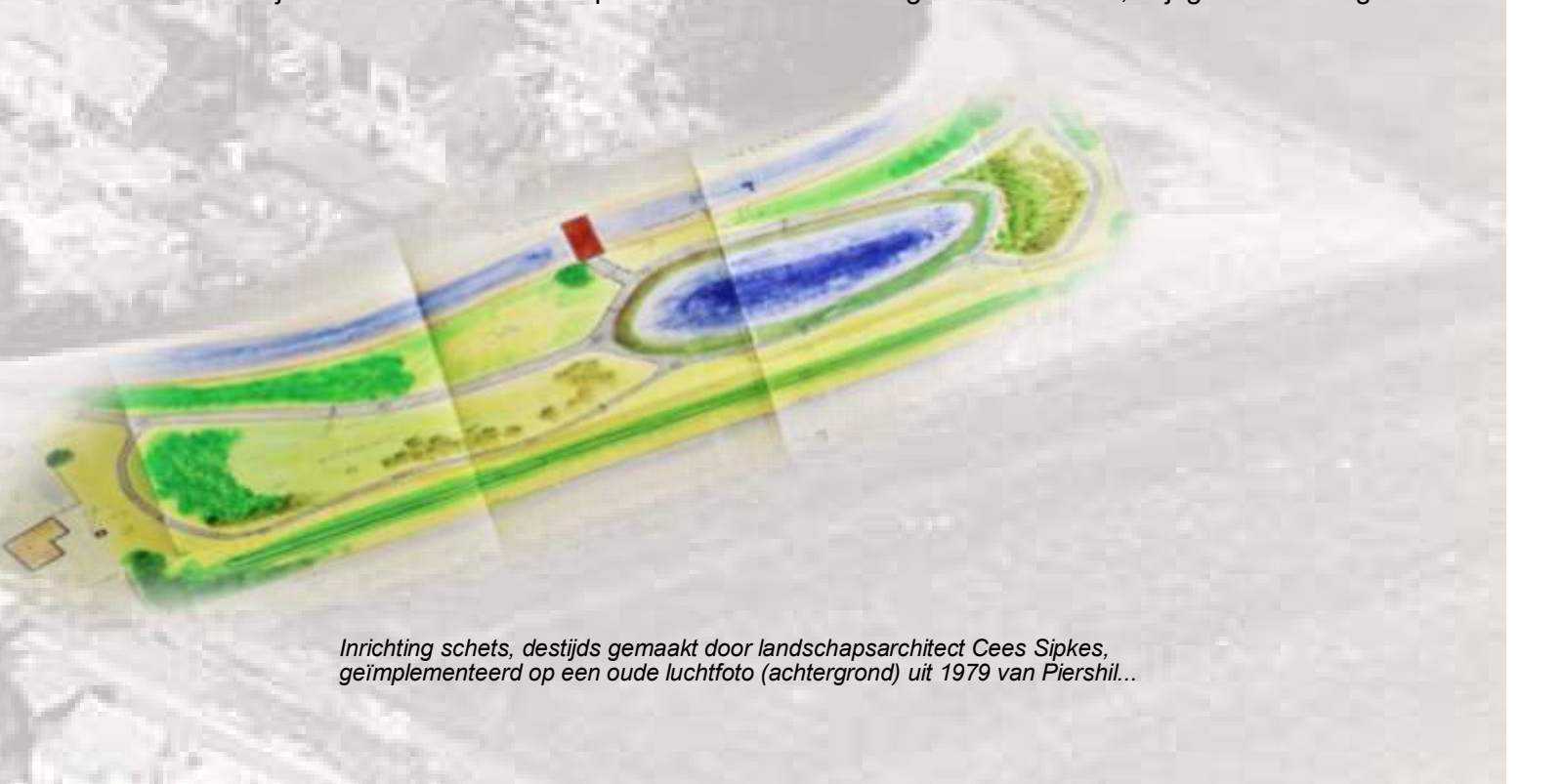
De jaren voor de opening waren niet gemakkelijk. Het was o.a. een gevecht tegen het overal opschietende onkruid, dat de gewenste aanplant in de kiem dreigde te

smoren. Wist je van tevoren, maar het gaf veel zorgen. Tevens moest de oudere jeugd zoveel mogelijk uit de tuin geweerd worden. Een deel ervan was tegen de heemtuin en trok graag een plantje uit de grond. Het graven van de vijver (30 bij 15 meter, 3 meter diep) bracht een verrassing. Door gelukkig toeval stuitte men op de vroegere afvalput van het Hof van Piershil, het "Kleine Haagje". Zodra dat bekend werd stortte een zwerm kinderen zich op de graafplek. Een echte *goldrush*. Munten, een tinnen pollepel, medicijnflesjes, zolen van schoenen, plavuizen en baksteentjes verhuisden naar schoorstenen en kinderkamers. De theeketel die men vond was echter van de vrouw van de laatste pachter geweest...

Toch nog tastbare tekens van leven van het gesloopte ambachtsheerlijkheidshuis. Het enige wat men had was een tijdens de sloop gered wapen, dat nu in de binnenmuur van de kerk ingemetseld is. Daarnaast nog twee begrippen die al bijna verdwenen zijn: het land waar het huis stond werd na de sloop nog lange tijd "de Heerewetjes" genoemd en een steegje er naar toe "de Hofslap".

In 1981 was het zover. Opening heemtuin op 13 juni.

Het werd groots aangepakt. Orgelspel en toespraken van gedeputeerde, dijkgraaf en burgemeester

Inrichting schets, destijds gemaakt door landschapsarchitect Cees Sipkes, geïmplementeerd op een oude luchtfoto (achtergrond) uit 1979 van Piershil...

Aan de wieg van HWL: Janus Verkerk

Door: Wim de Jong

Hoekschewaards Landschap telt nog heel wat leden die ooit aan de wieg van onze vereniging stonden. In de jubileumuitgaven van de Waardzegger eren we ze voor hun aandeel in de geschiedenis van HWL en voor hun inzet voor de natuur in onze streek. In deze aflevering: **Janus Verkerk** uit Strijen. Hij is al meer dan veertig jaar actief binnen verschillende werkgroepen en maakte ook geruime tijd deel uit van het bestuur. 'We waren stikzenuwachtig, maar onze eerste cursus liep meteen als een trein.'

Ooit stroper, nu natuurbeschermer | 'Ja, ik begon, zeg maar, aan de verkeerde kant van de streep. In mijn jeugd hield ik er nog wel wat ondeugende activiteiten op na: vissen, palingen stropen en af en toe een fazantje schieten. Dat veranderde ineens op de autoloze zondag in november 1973. Ik kwam die dag in de Alblasserwaard met mensen in contact die vogels aan het tellen waren. Ik vond het zó interessant, dat ik me bij ze heb aangesloten. Dat ben ik jarenlang blijven doen, met diezelfde vogelaars. De contacten zijn er nu nóg.'

Afwijkende hobby | 'Mijn vader had een kleine boerderij in 's-Gravendeel met wat varkens, een hoogstamboomgaardje en een paar koeien die we met de handjes molken. Ik hielp al van jongs af aan in het bedrijf mee. 's Zondags trok ik er dan op uit om vogels te kijken. Mijn ouders vonden het een nogal afwijkende hobby. Mijn broer had er al helemaal niets mee, integendeel. Je inzetten voor de natuur en het milieu was in die tijd ook nog maar net in opkomst, hè. In de Hoeksche Waard was het vooral de Rotterdamse import die zich daarover in de politiek roerde. De traditionele

boerengemeenschap volgde die ontwikkeling met argusogen.'

De groencursus | 'Met Joost Kievit en Cees Mesker volgde ik eind jaren zeventig een opleiding tot natuurgids in Oostvoorne. Met hetzelfde vriendengroepje traden we kort daarna toe tot het Hoekschewaards Landschap. We zijn binnen de vereniging begonnen met het geven van groencursussen, eerst in 's-Gravendeel en later ook in andere dorpen. Er kwam van alles aan bod. Landschappen typeren. Soorten planten, bomen en vogels herkennen. Daarnaast was er ook al wat aandacht voor milieuaspecten. We waren stikzenuwachtig, maar het liep meteen als een trein. Het bestuur was er hartstikke blij mee. Een geschenk uit de hemel, vond de toenmalige voorzitter. Uit die groencursussen zijn de latere werkgroepen ontstaan. Veel deelnemers van het eerste uur zijn zich gaan specialiseren.'

Blijvende liefde | 'Een van die werkgroepen waarvan ik lid ben, is de vogelwerkgroep. Met zo'n 85 leden is dat al jarenlang een grote club waarin ondertussen heel veel kennis is opgebouwd. Als voormalig pionier hoef ik daar al lang de kar

“Ik begon aan de verkeerde kant van de streep!”

niet meer te trekken. In mijn blijven-de liefde voor de natuur ben ik in de loop der jaren zelf ook veel meer de breedte in gegaan. Mijn interesse in vlinders en paddenstoelen is even groot en ik ga nog steeds mee wilgen knotten. Los van HWL ben ik druk met de vogelreizen die ik met een vriend organiseer. Ik ben net terug uit Mexico en binnenkort staat India op het programma. We organiseren deze trips over heel de wereld.'

Vogels in de Hoeksche Waard |

'Over de vogelstand in onze streek valt veel te zeggen. Enerzijds doen de soorten van het oude boerenlandschap het dramatisch slecht. Soorten als de veldleeuwerik,

steenuil, graspieper, patrijs, grutto, kievit, de watersnip, de tureluur en de zomertaling zijn bijna of al helemaal van het eiland verdwenen. In het behoud van de grutto worden miljoenen gestoken, maar dat komt gewoon niet meer goed. Anderzijds doen de vogelpopulaties in de nieuwe natuurontwikkeling in de Hoeksche Waard het wel weer fantastisch. Onder andere de zeearend, de visarend, de havik en de diverse soorten reigers zijn er bezig met een zegetocht. Ze gaan er als een raket.'

Favoriete gebieden | 'Voor mij als vogelaar zijn het Oudeland van Strijen en de oevers van het Hollands Diep en het Haringvliet. Hier

in Strijen mogen we onszelf gelukkig prijzen met een vermaard ganzenreservaat. De dwergganzen die er deel van uitmaken, zijn ontzettend zeldzaam. Uit heel Europa zie je buitenlandse kentekens op de dijk. Allemaal Fransen, Britten en Belgen die erop afkomen. Omgekeerd zijn trouwens ook al onze vakanties samen met mijn vrouw afgestemd op het vogelen. De verkijkers gaan dus standaard mee. Wat de oevers van het Hollands Diep en het Haringvliet betreft; het is een feestje om daar in het voorjaar de bruine kiekendief te spotten. Nergens in Nederland komt hij nog zo talrijk voor als hier bij ons.'

Favoriete vogel | 'Dat zal de steenuil zijn. We hebben een oud hoogstamboomgaardje in de tuin, waarin we 23 jaar geleden twee kasten voor steenuilen hebben gebouwd. Na 14 jaar te hebben gewacht, is er eindelijk een paartje in komen te broeden. Het woont er nu nog steeds. We porren elkaar 's nachts ook altijd als we ze horen roepen. Of het erg is om daarvoor te worden wakker gemaakt? Welnee joh, daar is het ons juist om te doen geweest.'

‘Vlinderman’ aan het woord...

Door: Ton Schilperoord (WG Vlinders en Libellen)

“De natuur heeft mij altijd al getrokken en sinds 2010 ben ik geïnteresseerd geraakt voor dagvlinders. In Italië heb ik de Koningspage mogen spotten en dat vond ik zo’n bijzondere vlinder, waar ik helemaal blij van werd. Daarna ben ik steeds meer dagvlinders gaan fotograferen en heb de namen erbij gezocht. In het Kompas las ik in 2013 een advertentie over een nachtvlindernacht. Er ging een nieuwe wereld voor me open, die van nachtvlinders uiteraard. Ik heb me gelijk aangemeld als vrijwilliger en daarom ben ik later lid geworden van HWL. Niet alleen de dag- en nachtvlinders hebben mijn aandacht, maar heel het eiland Hoeksche Waard! Met mooie gebieden, zoals, de Borekeken, Heemtuin, de Staart, het Groeneveld, de Buttervliet, Mijl- en Nieuwlandse bos, de Esschenplaat, Korendijkse Slikken e.d. Te veel om op te noemen. Daarbij fotografeer ik ook vogels, insecten, planten, paddenstoelen, enz....”

Koningspage © Ton Schilperoord

Aan het woord is **Ton Schilperoord**, eerst vrijwilliger en sinds 1 januari 2022 de huidige coördinator van de werkgroep Vlinders en Libellen.

Activiteiten werkgroep vlinders en libellen

Als werkgroep organiseren we gemiddeld zo’n 8 nachtvlindernachten, waarvan na determinatie overzichten worden gemaakt van de

Ton Schilperoord is geboren en opgegroeid in Zuid-Beijerland aan de Schenkeldijk. Nadat hij getrouwd was, woonde hij nog ca. 10 jaar in Zuid-Beijerland en verhuisde vervolgens naar Nieuw-Beijerland. Samen met zijn echtgenote kregen vier kinderen: drie jongens en een meisje. Ze verhuisden om een betere verbinding te hebben met Rotterdam, waar hij de laatste jaren (van in totaal 45) werkte als inkomstenbelastingsspecialist bij de Belastingdienst Grote Ondernemingen Rotterdam.

Ook de kinderen studeerden allemaal in Rotterdam en wonen inmiddels op zichzelf. Inmiddels zijn er zeven kleinkinderen, waarvan zij elke dinsdag van het jaar van mogen genieten, totdat ze naar school gaan...

verschillende nachtvlinders en hoeveel we hebben gezien per soort. In principe houden we 2 tot 3 vergaderingen om onze activiteiten te bespreken en elkaar te laten zien wat we aan vlinders en libellen hebben kunnen spotten. Elk jaar hopen we zo’n 3 excursies te houden, vorig jaar bij het Groene Veld, het terrein HSL en de Buttervliet. Hiervan zijn verslagen gemaakt. Eén van de items was het zoeken van de Argusvlinder. Jammer genoeg hebben we die niet gevonden! In juli vorig jaar hebben we een minicursus dagvlinders gegeven en daaraan gekoppeld een excursie om te kijken of de cursisten de dagvlinders konden benoemen.

Op Tiengemeten en Tiendgorzen wordt in samenwerking met Natuurmonumenten door de werkgroep gemonitord op vlinders en libellen. Per jaar schrijven we twee tot drie columns voor het Kompas. Elk jaar wordt een jaarverslag van onze activiteiten gemaakt.

Verschil met toen en nu

Toen: Het is bijna niet meer voor te stellen, maar jarenlang werd er in de werkgroep heel wat puzzelwerk verricht met veldgidsen om elke (nacht)vlinder van de juiste naam te voorzien. Kennisoverdracht hiervoor was een belangrijke activiteit binnen de werkgroep, evenals het excursieprogramma om de vlinders in het veld te bestuderen. Tijdens het excursieprogramma worden er ook aantallen geteld in de bezochte terreinen, om inzicht te krijgen in de vlinderpopulaties. Bij deze inventarisaties worden ook de libellen geteld.

Nu: Met de beeldherkenningssoftware op [Waarneming.nl](https://hwl.waarneming.nl) wordt vrijwel elke foto van een vlinder automatisch van een naam voorzien, het puzzelwerk is nagenoeg overbodig geworden. Libellen zijn ech-

ter heel beweeglijk en daardoor moeilijk te fotograferen, hiervoor is het nog steeds nodig om zelf kennis en ervaring op te bouwen om ze in het veld op zicht te kunnen determineren. Vroeger werden de waarnemingen bij iemand privé van de werkgroep in een bestand gezet. De tellingen van dag- en nachtvlinder en libellen werden daarin bijgehouden. Deze waarnemingen waren niet door anderen raadpleegbaar. Nu hebben we afgesproken deze allemaal op [Waarneming.nl](https://hwl.waarneming.nl) te verwerken. Wanneer je een account aanmaakt, zijn alle waarnemingen raadpleegbaar. Ook kun je deze inzien alleen voor de Hoeksche Waard op: <https://hwl.waarneming.nl/index.php>

Korte blik op de toekomst

Gezien het geringe aantal vrijwil-

ligers en de hoge leeftijd ben ik bezorgd of onze werkgroep over een aantal jaren nog bestaat.

We zien er enorm naar uit om nieuwe, enthousiaste vrijwilligers te verwelkomen in onze werkgroep Vlinders en Libellen.

Agaatvlinder (grote foto), Heemtuin te Piershil © Marion Zondervan
Schimmelspanner (inzet), op Klein Profijt © Dick van Houwelingen

Aan de wieg van HWL: Martijn Verweijen

Door: Wim de Jong

In deze aflevering van de interviewserie, die we willen eren voor hun aandeel in de geschiedenis van HWL en voor hun inzet voor de natuur in onze streek, is **Martijn Verweijen** uit Nieuw-Beijerland. Als regelrechte ijzervreter zit hij al veertig jaar lang bovenop alle milieudossiers die voor de Hoeksche Waard van vitaal belang zijn. Ook is Martijn nog altijd beheerder van de heemtuin in Piershil.

Schoolmeester in Piershil | 'Ik ben in de jaren zeventig als Rotterdamse schoolmeester naar Piershil gekomen. Het dorpsschooltje lag daar enigszins op zijn kont. Met een collega die al eerder die kant op was verhuisd, hebben we het toen nieuw leven ingeblazen. Eenmaal inwoner van Piershil werd ik vervolgens benaderd met de vraag of wilde meewerken aan de totstandkoming van (zoals we eerder al hebben gelezen, red.) een heemtuin. En weer wat later kwam ook het aanbod of ik lid wilde worden van de milieuwerkgroep van HWL. Die groep was feitelijk de voortzetting van Hoekschewaards Alarm, die als actiegroep indertijd net in HWL was opgegaan.'

Logische stap | 'Me inzetten voor die milieuwerkgroep was voor mij een logische stap. Het is leuk en zinvol om met planten, vogels en het knotten van wilgen bezig te zijn, maar ik constateerde tegelijkertijd ook dat er op het gebied van landschapsbeheer en -inrichting ook heel veel werk aan de winkel was. Ik zag het met de ruilverkaveling allemaal voor mijn ogen gebeuren. Het ging niet goed. En het mocht toch niet gebeuren dat het Hoekschewaardse landschap door de schaalvergroting volledig teloor zou gaan! In de milieuwerkgroep zijn we ons intensief gaan richten op beleidsbeïnvloeding. Daar ben ik tot op de dag van vandaag nog bijna dagelijks druk mee.'

Hoekschewaardse krekens | 'Meedenken en -praten over overheidsbeleid pakt positiever uit dan

“Meedenken en -praten over overheidsbeleid pakt positiever uit dan opereren vanuit een schuttersputje.”

opereren vanuit een schuttersputje. Je krijgt ingangen bij de provincie, op ministeries en bij organisaties van boeren. Je wordt gehoord over natuurherstel, waterkwaliteitsverbetering, stikstofreductie, de aanleg van getijdegebieden en bijvoorbeeld de groenblauwe dooradering van de Hoeksche Waard. Het Kreekontwikkelplan dat we op verzoek van de provincie maakten en in 1991 presenteerden, werd later uitgevoerd in drie projecten: 'Water op peil', 'Argusvlinder' en 'Vlietproject'.

Piershilsche Gat | 'Daarmee zijn we overigens nog lang niet, want de zoetwaterkwaliteit op het eiland is nog steeds slecht. In 2027 moet de Hoeksche Waard zijn zaakjes wat dat betreft definitief op orde hebben. Het is de definitieve deadline. Voor het laatste, meest westelijke deel van het krekensysteem dat indertijd is blijven liggen, hebben we recent met Wereldnatuurfonds een grootschaliger plan gemaakt. Daarin wordt het Piershilsche Gat heringericht tot breed water- en moerasgebied.'

Het beleidsgebeuren | 'Ik zit al veertig jaar in het beleidsgebeuren. Zo is de herbestemming van de Leenheerenpolder bij de Korendijkse Slikken nog aan de orde. Overeenkomstig de Natura 2000-richtlijnen moet het tot een getijdegebied worden ontwikkeld. Maar alle betrokken partijen hebben nog geen stap gezet om daar een begin mee te maken. Reden waarom we nu als vereniging onze zorgen daarover aan Gedeputeerde Staten kenbaar hebben gemaakt. In 2018 deed het Europese Hof uitspraak in onze bezwaarprocedure tegen het schrappen van de Leenheerenpolder uit het Natura 2000-gebied door Nederland en de Europese Commissie. Dat heeft veel tijd, moeite en geld gekost. Nederland kan niet eindeloos treuzelen met het uitvoeren van het arrest van 2018.

Nog adem zat | 'Zoals er binnen HWL wilgenknotters zijn die al vijftig jaar wilgen knotten, zo zit ik al veertig jaar op milieudossiers. Ik zeg vaak genoeg tegen de andere leden van de milieuwerggroep: dit is het laatste dossier dat ik aanpak,

nieuwe dingen doe ik niet meer. Maar hou dat dan ook maar eens vol als het werk daardoor blijft liggen. Zit je voor je het weet toch weer zelf aan allerlei knoppen te draaien. En, oké, ik heb klaarblijkelijk nog adem zat. Als vroeger de school uit was, ging ik soms meteen door naar het gemeentehuis om daar namens HWL aan te kloppen. Ik heb het onveranderd druk. Ik ben ook nog zeiler en een fervente vogelaar. Hoe ik het allemaal naast elkaar kan doen, ik weet het niet. Maar ik heb er de energie en de passie nog steeds voor.'

Favoriete plek | 'O, dat zijn er in de Hoeksche Waard vele. Ik noem het Spui en omgeving, met name de 'Broodkist' die er deel van uitmaakt. Daarnaast ook zeker het polderlandschap van de west-Hoeksche Waard. Kijk ik verder naar buiten dan zijn het de estuaria en de getijdegebieden die me het meest boeien, zoals de Kwade Hoek op Goeree en het Flauwe Werk bij Ouddorp. Ja, de Hoeksche Waard is prachtig, maar ik ben vooral ook een zoutwaterman.'

Werkgroep jeugdeducatie Numansdorp

Door: Peter Rijndertse

De groep vrijwilligers van de werkgroep jeugdeducatie uit Numansdorp (afd. Hoeksche Waard West) bestaat momenteel uit 6 vrouwen en 2 mannen, allemaal met de nodige jaartjes levenservaring. Maar er kan nog meer bij (qua jaren en qua aantal vrijwilligers)! Vanaf 2007 maken

zij gebruik van het NLC (Nationaal Landschap Centrum) aan de Veerweg 1c in Numansdorp. Daarvóór werkten de vrijwilligers vanuit een kleine opstal bestaande uit 3 gekoppelde bouwketen nabij de scouting aldaar. Ze hadden daar al de luxe van water en stroom en er was ook al e.e.a. te bekijken in diverse vitrines, maar uiteindelijk hebben ze dus sinds 2007 een prachtig en praktisch thuis gevonden in het prachtige NLC.

Tijdens het schooljaar organiseren we in een periode vóór en ná de winter telkens gedurende enkele maanden natuurpleinen voor de kinderen van de basisscholen uit de regio.

Het repertoire bestaat uit verschillende natuurpleinen met allerlei onderwerpen voor de groepen 1 tot en met 8 van de basisschool. Deze paden bestaan uit leuke en leerzame opdrachten over van alles in de natuur. Het loopt van het speelse 'kabouterpad', 'prik de egel' en

'muis zoekt een huis' via 'beleef de lente', 'het stippenpad' en 'zoemers en prikkers' tot aan 'je kan de boom in', 'vlieg op' en 'vrolijke fladderars' om er maar een paar te noemen. We hebben allemaal een ander thema en bij de meeste namen kunt u zich vast wel iets voorstellen. Gedurende deze twee perioden komen er op drie ochtenden in de week 2 klassen na elkaar, elk gedurende anderhalf uur, bij ons op bezoek. Voor de kleintjes uit de groepen 1 en 2 houden we het op 1

uur per les. De paden worden wisselend, al naar gelang het onderwerp, in het Veerbos of in de tuin van het NLC georganiseerd.

Wat betreft de tuin bij het NLC zijn wij alle vrijwillige tuinmannen, die er ondanks een tekort aan vrijwilligers toch zo'n ontzettend leuke omgeving voor de kinderen van weten te maken, zeer dankbaar!

We knutselen wat af ook, de opdrachten behoeven hier en daar toch ook de nodige hardware om

Kabouter pad in de tuin van het NLC

uitgevoerd te kunnen worden. Enerzijds worden zo de kosten een beetje binnen de perken gehouden en anderzijds geven we graag een beetje hun eigen draai aan het materiaal.

Ook het onderhoud aan het kabouterboomhuisje van 'onze' Jaap hebben we op ons genomen. Jaap woont al sinds augustus 2015 bij ons in de wilg bij de vijver en daar zijn we trots op. Er schijnen mensen te zijn die kabouter Jaap daadwerkelijk door de tuin hebben zien lopen...

Van alle drukte en aanpassingen op de basisscholen krijgen wij ook e.e.a. mee. We krijgen helaas met duidelijk meer afzeggingen te maken dan in het verleden. Zo hebben we bijvoorbeeld de donderdag ochtend naar de vrijdag verplaatst, omdat er dan over het algemeen meer werkende ouders beschikbaar zijn om te rijden. De juf of de meester moet vaak flink zijn of haar best doen om voldoende ouders te strikken om te rijden en een aantal kinderen mee te nemen in de auto.

Tijdens de zomerstop komen enkelen van ons team wekelijks op dinsdagmorgen naar het NLC om daar alle spullen weer in orde te maken voor de volgende periode. Maar ook om alles nog eens te evalueren en waar nodig de verschillende paden aan te passen daar waar het minder goed werkte of gewoon weer beter in overeenstemming te brengen met de actualiteit. En soms stampen we zomaar een heel nieuw pad uit de grond!

Het houdt ons, Ineke, Ineke, Hilde, Mieke, Nancy, Ellen, Ton en Peter, al met al prettig bezig en jong van geest.

Het Hoekschewaards Ganzenbord

Dit spel, op de volgende bladzijde (middenblad), is speciaal bedacht als onderdeel voor de activiteiten t.g.v. het 50-jarig jubileum van het Hoekschewaards Landschap (HWL).

De winnaar van dit spel oudhollandse gezelschapsspel is diegene die als eerste het veld (50) heeft bereikt. Elk klein voorwerp kan als pion worden gebruikt. Dobbelstenen zijn niet benodigd. Om te bepalen hoeveel plaatsen een pion mag worden verplaatst, steekt elke speler één hand met zijn of haar keuze -aantal vingers omhoog. Vervolgens wordt het aantal opgestoken vingers door het aantal spelers gedeeld en naar boven afgerond.

Is jouw volgende plaats al bezet door een andere speler, sla dan een beurt over. Door de QR-code te scannen, kun je leuke achtergrondinformatie verkrijgen. Als de plant of dier je pad kruist, brengt dit voor- of tegenspoed in het spel. Volg dan onderstaande aanwijzingen op!

(2) **Zandhommel**: Maar liefst 90% van de nog in Nederland voorkomende zandhommels leeft in onze streken. Ze houden van ons open en bloemrijke landschap. Vlieg door naar (18).

(4) **Grote modderkruiper**: Deze iconische vis leek uit de Hoeksche waard verdwenen. HWL'ers van de **aquatische werkgroep "de Modderkruipers"** herontdekten de vis. Kruip mee naar (6).

(8) **Bever**: Bouw een denkbeeldige beverburcht en sla een beurt over!

(12) **Zeearend**: Ga mee met de **roofvogelwerkgroep** van HWL en bewonder onze grootste roofvogel. Volg hem met een rondje over de Korendijkse Slikken en Tiengemeten en stop bij (46).

(16) **Bijenorchis**: In het krekengebied Argusvlinder gaat het dankzij het verantwoord **ecologisch beheer** van HWL goed met de bijenorchis. Fladder door naar Argusvlinder op (34).

(18) **Aal**: Door o.a. overconsumptie gaat het slecht met de aal. Glibber daarom terug naar (1).

(20) **Agrimonie**: Deze iconische plant wordt geassocieerd met onze mooie bloemdijken. Verwonder je en neem deel aan een excursie van de **plantenwerkgroep** van HWL. Kijk mee en ga naar (22).

(24) **Argusvlinder**: Tel de vlinders van de Hoeksche Waard met onze werkgroep **vlinders en libellen**. Fladder snel door naar (15).

(26) **Zwanenmossel**: Dit weekdier zuivert niet alleen het water in sloot en plas, maar dient ook een ander nut. Ga naar (28) en kijk naar een verklarend filmpje.

(30) **Huiszwaluw**: De kerkuil en de huiszwaluw komen vanouds voor op boerenerven. Ga mee op excursie met de **vogelwerkgroep** en glij virtueel door de lucht als een zwaluw, maar stop op (32).

(32) **Kerkuil**: Bijna ieder jaar plaatsen vrijwilligers van de werkgroep uilen kerkuil kasten. Sluit eens aan bij een excursie en geniet van deze bijzondere dieren. Ga naar (10) en kijk naar het filmpje.

(34) **Knotwilg**: Deze gecultiveerde boom is nauw verbonden met het Hoeksche-waardse landschap. Ga naar (41) en leer meer tijdens knotwerkzaamheden met één van de **knotploegen** van HWL.

(36) **Regenworm**: Dit dier heeft het lekker naar zijn zin op deze akker. Maar waarom? Kijk naar het filmpje en leer meer over de regenworm achter de QR-code van (38).

(40) **Huismus**: Zou jij wel eens een mussenhotel willen bouwen? Kijk dan op de website van onze **17 iconische soorten** op de Hoeksche Waard via de link achter de QR-code van (48).

(42) **Glassnijder**: Eén van de 37 libellen die op de Hoeksche Waard voorkomt, is de glassnijder. Het dier leeft als larve soms meerdere keren onder water in een koude sloot. Brrrrr, ga terug naar (37).

(44) **Grutto**: Onze nationale vogel heeft het zwaar, maar is gelukkig nog niet uit de Hoeksche waard verdwenen. De **werkgroep weidevogels** van HWL, samen met Staatsbosbeheer, houdt de soort goed in de gaten en werken leden aan een goed beheer. Ga naar (45).

(46) **Noordse woelmuis**: De Noordse woelmuis een rare eend in de bijt in de Hoeksche Waard. Waar andere muizen vluchten omdat het te nat wordt, vindt deze rare snijboon het juist fijn. Zijn botjes worden regelmatig gevonden tijdens het braakbalpluizen. Wil jij ook eens brakballen uitpluizen of muizen in het echt zien? Ga dan op pad met de **zoogdierenwerkgroep** van HWL. En, voel je al nattigheid? Verplaats je dan naar (13).

© Theo Schuurmans

agrimonie

19

aal of paling

1

21

39

37

huismus

50
jaar

HOEKSCHEWAARDS L

23

41

argusvlinder

glassnijder

43

grutto

25

zwanenmossel

27

1

zandhommel

3

grote modderkruiper

5

7

bijenorchis

15

13

zearend

35

knotwilg

regenworm

49

33

11

kerkuil

47

45

Noordse woelmuis

31

9

29

huiswaluw

7

bever

Werkgroep jeugdeducatie Oud-Beijerland

Door: Henk van Noordwijk

We weten eigenlijk niet eens of er wel een officiële start is geweest van de jeugdeducatie. Wat we wél weten, is dat er al heel vroeg leden van het Hoekschewaards Landschap waren die het belangrijk vonden dat de jeugd in de basisschoolleeftijd (destijds spraken we nog over de lagere school) in aanraking zou komen met de natuur.

In 's-Gravendeel, Oud-Beijerland en Numansdorp werden er diverse activiteiten voor de jeugd georganiseerd. Er werden verschillende natuurpaden ontwikkeld en aangeboden. De eerste vrijwilligers gingen naar de scholen toe om daar natuurlessen te geven. Later bijgestaan door 'natuur'-ouders, die soms zelfs onze leskisten speciaal voor de school van hun kinderen namaakten om zelf de paden uit te kunnen zetten. Dit was een fijne hulp! Ook werden de parken in de dorpen gebruikt om paden uit te zetten.

In Oud-Beijerland gebeurde dat in het begin vooral in het Laningpark; Klein Profijt was nog niet uit de as herrezen. Dat park was in elk geval best handig voor de scholen uit Oud-Beijerland; zij konden het aanlopen. Het park was wel behoorlijk steriel; de gemeentelijke tuinlieden waren ontzettend ijverig met het verwijderen van zwerfvuil.

Eén van de opdrachten die de kinderen toen kregen, was: zoek sporen van mensen, stop ze in je emmertje en lever ze in. Met veel pijn en moeite konden ze hier en daar nog wel wat menselijk afval vinden, dat ze konden inleveren. Voordat de volgende groep aan de beurt was met dezelfde opdracht, strooide Huub het zojuist verkregen materiaal weer tussen de struiken. Op dat moment passeerde er een attente dame. Ze schold hem de huid vol: "Dat kun je niet maken. Afval in de struiken gooien. Kom nou, er staan overal vuilnisbakken. Mooi voorbeeld voor al die kinderen!"

Ach ja, enige uitleg volgde en ze draaide bij.

Tegenwoordig ontvangen we de schoolklassen met veel plezier op Klein Profijt, één van de twee bezoekerscentra die het Hoekschewaards Landschap rijk is. Aan het begin van elk schooljaar mogen de scholen voor elke klas één van de natuurpaden die we in de aanbieding hebben, uitkiezen. Dat is een heel gevarieerd aanbod; heel populair voor de jonge kinderen is het kabouterpad. Er zijn paden die speciaal in het voorjaar passen; andere juist in de herfst. En 's zomers is er ook van alles te doen. Vooral de waterbeestjes (uit de sloot en de vijver) en de verrekijkers zijn erg in trek.

Ook is het heerlijk om lekker de grond om te spitten en op zoek te gaan naar kleine beestjes. Trots komen de kinderen dan hun vangsten laten zien: regenwormen, mieren, duizendpoten en pissebedden. Met de wat oudere leerlingen trekken we een ochtend over het natuurterrein De Staart. We ontmoeten daar de Schotse Hooglanders en de Konikpaarden. Tot verdriet van de 'paardenmeisjes', die er altijd wel zijn in groep 7 en 8, mogen de paarden niet geaaid en verzorgd worden; het zijn tenslotte wilde paarden.

En 's winters? Het liefst gaan we het hele jaar door naar buiten, maar in de winter komt dat niet heel goed uit natuurlijk. We zijn dan lekker binnen en we gaan daar uitgebreid de braakballen van uilen uit elkaar pluizen. Verrassend leuke vondsten in die braakballen: botjes (net als bij mensen heupbeenderen, spaakbeenderen, ribben en scheenbeentjes), schedels en on-

derkaken van (meestal) muizen. Later bekijken we dan die botjes door een ding met een heel moeilijk woord. Een binoculair, een soort stereokijker. Dan worden de skeletdelen nog beter zichtbaar. Zo 'verbruiken' we zo'n 550 braakballen per seizoen!

O ja, zelfs voor de allerkleinsten, de peuters van de kinderdagverblijven is er een programma beschikbaar: het Kikipad.

Zo proberen we het hele jaar door de kinderen nieuwsgierig en geïnteresseerd te maken voor alles wat er in de natuur gebeurt. Dat doen we met een heel hecht team van vrijwilligers die hart hebben voor kinderen en voor de natuur. Reina en Lenie doen dat al sinds mensenheugenis, al meer dan 25 jaar. Carla ook al weer een jaar of 20, Mira, Judith, Irene, Jan, Kees en Henk behoren inmiddels ook al zo'n beetje tot de inventaris. Marianne doet ook al weer een paar jaartjes mee.

We hopen dat nog heel lang te mogen doen en het liefst met nog meer enthousiaste vrijwilligers.

Onze werkgroep zorgt er ook voor dat op de scholen die dat willen, een tentoonstelling wordt ingericht met een speciaal thema, bijvoorbeeld: dieren in de herfst. Jan en Kees zijn experts in het installeren van dergelijke tentoonstellingen.

Ja, de werkgroep Jeugd doet nog meer. Buiten de schoolklassen komen er natuurlijk nog veel andere kinderen langs op Klein Profijt, bijvoorbeeld met hun ouders of met opa en oma. Dan zijn er speciaal voor hen ook allerlei mogelijkheden: we hebben speurtochten

Foto's: Carla Noordman

uitgezet, er kan een kabouterpad afgelegd worden; het is altijd een feest om die kinderen met hun puntmutsen tegen te komen op het terrein. Een ganzenpad (soort 'levend' ganzenbord) wordt gespeeld met een hele grote dobbelsteen. Zelfs een tocht over De Staart behoort tot de mogelijkheden. U meldt zich tijdens uw bezoek gewoon even aan de bar. Tegen een bescheiden vergoeding ontvangt u de juiste informatie en papieren en andere attributen.

Leuk. Vooral doen!

Tot slot nog even dit. Als de kinderen, al of niet onder begeleiding, over het terrein struinen met hun opgavenboekjes (voor zover ze kunnen lezen natuurlijk), dan moeten ze ook wel eens een antwoord opschrijven. Niet alle leerlingen zijn hier blij mee; soms schrijven ze de meest noodzakelijke dingen een beetje slordig op, inclusief eventuele taalfoutjes.

Lang geleden heeft onze Huub van den Hoogenhoff hierover een

gedichtje gemaakt. Dat (hieronder) willen we u niet onthouden. Het is een eerbetoon aan hem, een prominent lid van onze werkgroep, alweer meer dan tien jaar geleden overleden.

Hoe het begon...

Het was rond het jaar '90 in de vorige eeuw. Een groepje deelnemers van de eerste IVN natuurgidsencursus in Numansdorp gaat natuurlessen geven als onderdeel van de gidsencursus.

Dit groepje blijft ook na afloop van de cursus bestaan en gaat, ditmaal voor het Hoekscheewaards Landschap, natuurlessen geven. Zo kwam de natuureducatie binnen HWL echt op gang...

In de toekomst hopen wij...

Voor alle kinderen in de Hoeksche Waard natuur op steenworp afstand, voldoende natuureducatie op school, groene schoolpleinen waar kinderen spelenderwijs leren over de natuur.

Leerkrachten die ons vragen hen te ondersteunen in de wettelijke natuurlessen.

Kinderen die ons iedere keer iets over de natuur kunnen vertellen, dat wij nog niet wisten...

Jeugdpraat

(jeugdnatuurlessen leveren altijd iets leerbaars op)

Na een les hoef ik echt niet te weten het aantal 'miren en pisebeten'. Zo ook kan mij het aantal 'slaken' niet echt in verwarring doen raken. Maar de zaak wordt wel helemaal anders als het gaat om 'Schotse Nederlanders'.

Aan de wieg van HWL: Cees Mesker

Door: Wim de Jong

In deze speciale uitgave als laatste in de interviewserie van leden die ooit aan de wieg van onze vereniging stonden en eren voor hun aandeel in de geschiedenis van HWL en voor hun inzet voor de natuur op ons eiland, **Cees Mesker** uit 's-Gravendeel, wilgenknotter van het eerste uur, voormalig terreinbeheerder en al sinds jaar en dag vrijwilliger en bestuurslid van HWL.

Zo is de liefde begonnen | 'Ik ben geboren en opgegroeid in Ameide in de Alblasserwaard. Mijn interesse in de natuur ontstond toen ik net op de middelbare school zat. In de eerste klas hadden we een biologieleraar die daar heel enthousiast over kon vertellen. Ik weet nog dat we in zijn lessen de opdracht kregen om een biotoop van onze omgeving te maken. Welke dieren daarin voorkwamen, en welke planten je er zoal tegenkwam. Als leerling moest je er ook met een verrekijker voor het veld in. Schitterend. Zo is de liefde begonnen.'

Rijkspolitieman in 's-Gravendeel | 'Ik deed de tuinbouwschool omdat ik uiteindelijk graag in het groen wilde gaan werken, maar die opleiding heb ik niet afgemaakt. Ervoor in de plaats volgde een jaar politie-school. Nadat ik die had afgerond, kwam ik in 's-Gravendeel onder rayoncommandant Joost Kievit te werken. In 1978 ben ik tegelijk met Joost en Janus Verkerk toegetreten als lid van HWL. Joost en ik zijn bij de milieudienst van de politie ook jarenlang directe collega's gebleven.'

“Als je een gebied op een goede manier beheert, bepaal je mede ook de biodiversiteit ervan.”

Van Alblasserwaard naar Hoekschewaard | 'Ik verhuisde in de maand januari naar de Hoeksche Waard en vond het hier maar kaal. Nee, in eerste instantie was ik niet erg kapot van de streek. Al dat bouwland, dat was wel even slikken. Ik was de weidegebieden van de Alblasserwaard gewend, hè. Maar ik ontdekte al snel dat met name de randen van de Hoeksche Waard prachtig zijn. Waarna mijn scepsis omsloeg in liefde. Ik heb vroeger nog wel eens gedacht dat ik ooit weer terug zou keren naar de Alblasserwaard, maar dat gaat niet meer gebeuren.'

Gekleurde bril | 'Bij de rijkspolitie was volop ruimte om je met de natuur bezig te houden. Je werk was nog niet helemaal dichtgetimmerd met regeltjes, zoals tegenwoordig. Ik kan nu wel zeggen dat ik in mijn functie soms door een gekleurde bril keek. Als natuurbeschermerslingerde ik vaker een tuinder op de bon die met verboden bestrij-

dingsmiddelen spoot dan dat ik iemand voor een verkeersovertreding bekeurde. Je hand niet uitgestoken voor een afslag? Tja, het zal wel. Maar als iemand een partijtje olie in de sloot dumpte, was ik er als de kippen bij.'

Mirakels goed | 'Mijn eerste jaren bij HWL stonden in het teken van het werven van leden. Vanuit het idee dat we kader voor de vereniging moesten kweken, hebben Joost, Janus, twee anderen en ik veel cursussen en lezingen gegeven voor nieuwkomers bij de vereniging. Dat lukte mirakels goed, want uit elke cursus ontstond wel weer een volgende werkgroep. De tijd was er ook rijp voor. Net als nu waren mensen toen ook al druk met de milieuproblematiek. Later kwamen de grote HWL-projecten. De bouw van Klein Profijt is er daar een van geweest. Een enorme klus, waar veel geld en tijd mee gemoeid is geweest. Tientallen vrijwilligers hebben er oneindig veel vrije uren in gestoken.'

Een moorddadig fijne tijd | 'HWL is ooit begonnen met het onderhoud van zo'n dertig, veertig hectare land, maar ondertussen dragen we de zorg over bijna honderd grote en kleine natuurterreinen, bij elkaar ruim 200 hectare. In 2007 ben ik gevraagd om als beheerder in vaste dienst van de vereniging te komen. Dat was op het juiste moment, want als inspecteur van politie zat ik inmiddels achter een bureau op kantoor. Ik wilde kunnen blijven buitenspelen. Tot aan mijn pensioen twee jaar geleden heb ik in die nieuwe baan ook een moorddadig fijne tijd gehad. Als je een gebied op een goede manier beheert, bepaal je mede ook de biodiversiteit ervan. Je ziet bijzondere planten en dieren terugkomen. Dat heb ik machtig interessant gevonden.'

Favoriete plek | 'Dat is Argusvlin-der, de verzamelnaam van een aantal nieuw ingerichte natuurterreinen langs krekken in het oostelijke deel van de Hoeksche Waard, tussen Puttershoek, 's-Gravendeel en Strijen. Het gebied grenst zo'n beetje aan mijn achtertuin. Het is het resultaat van diverse krekkenprojecten waarvoor we als HWL zelf de inrichtingsplannen hebben gemaakt en nu ook deels het beheer ervan doen. Ik had nooit gedacht dat het zou uitgroeien tot zoiets moois. Als je er wandelt, moet je gewoon oppassen dat je niet op alle verschillende orchideeën stapt die er met honderden tegelijk groeien. Dat is zó spectaculair.'

Toekomst | 'Ik ben hartstikke optimistisch over de toekomst van de vereniging. Je hoort binnen de club wel eens zeggen dat we toch wel heel sterk aan het vergrijzen zijn. Dat we dringend behoefte hebben aan nieuw bloed, aan jongeren. Maar zelf vind ik dat je daarop niet te veel moet spinzen. Die jeugd komt straks ongetwijfeld vanzelf wel. Ik denk dat je meer hebt aan zestigers die net met pensioen zijn en nog vijf genoeg om zich voor HWL te gaan inzetten. Die gaan misschien nog wel harder dan al die jonge gasten die het in werk en privé nog eigenlijk veel te druk hebben.'

De nieuwe generatie Meskers | 'Ik merk het bij mijn eigen dochters. Ik heb de aandacht voor de natuur er nooit bij ze ingepeperd, maar stukje bij beetje zijn ook zij wat vaker en beter om zich heen gaan kijken. En nu ze allang volwassen zijn, zie je dat ze jouw voorbeeld gaan volgen. Ze komen nu ook op zaterdag meehelpen met knotten. En nóg veelbelovender; ze nemen mijn kleinkinderen dan ook alvast mee.'

Natuur en fotografie, een gouden combinatie!

Door: Marjon Kunst (coördinator Werkgroep Natuurfotografie)

Natuur en fotografie, een gouden combinatie! Dat zeiden in 2020 Aad Bruijnzeel en ik tegen elkaar. Wij kenden elkaar van de IVN Natuurgidsencursus 2006-2007 en aansluitend van de Werkgroep Excursies. Aad en ik vonden fotografie erg leuk en wilden daarin beter worden. Dat doe je het beste door van elkaar te leren. En niets leukers dan samen op pad gaan, met een groep mensen met dezelfde passies. De vereniging HWL kon ook goede natuurfoto's gebruiken voor allerlei publicaties.

Het begin

De Werkgroep Natuurfotografie was geboren. Twee eindeloze passies, waar je nooit op uitgekeken bent, bij elkaar gevoegd. In mei 2010 zijn we met een klein groepje in mijn tuin gaan fotograferen en de gemaakte foto's bekeken we op de laptop in mijn huiskamer. Een deel van de fotografen kende ik van de Werkgroep Paddenstoelen of de Werkgroep Vlinders en libellen, een deel had het van horen zeggen. Negen van de huidige zeventien werkgroepleden zijn in het eerste bestaansjaar lid geworden! Het blijkt verslavend leuk.

Onze werkwijze

Zoals tijdens die eerste bijeenkomst zijn we grotendeels blijven werken. Maandelijks fotograferen en twee foto's per fotograaf uitgebreid met elkaar bespreken. Mijn huiskamer was daar niet zo geschikt voor, onze nieuwe huiskamer werd het NLC. Aad heeft voor de werkgroep de eerste website gemaakt en we konden onze foto's op een groot scherm bekijken.

Ik kon mijn kennis over het werken met trefwoorden goed gebruiken. Als het HWL een foto van ons gebruikt, is dat een vorm van publieksvoorlichting. Bij elke foto hoort dan ook een onderwerp: 'Wat zie ik op de foto?'. En het werk van de fotograaf mag beloond worden door zijn/haar naam erbij te vermelden.

Elk jaar maken we gezamenlijk vooraf een jaarprogramma, met maandelijks de keus uit twee onderwerpen en, voor de liefhebbers, nog een extra creatieve of technische uitdaging. Zo kan iedereen op zijn/haar eigen niveau veel plezier beleven aan het fotograferen.

Natuur fotograferen

We fotograferen de flora en fauna in al zijn facetten. Veel verschillende onderwerpen zetten we op de foto, denk aan planten, paddenstoelen, insecten, vogels, mossen, zoogdieren, landschappen, etc.

Maar ook creatieve onderwerpen, zoals vormen, lijnen, mysterieus, ritme en zo verder. Omdat je ook wilt weten wat je nu precies op de

foto hebt gezet, vergroten we spelenderwijs onze natuurkennis.

Elk onderwerp kun je ook weer op heel veel verschillende manieren op de foto vastleggen, met verschillende objectieven (bijv. macro-lens of telelens), sluitertijden en diafragma's.

Ook zijn creatieve technieken in trek, denk aan fotograferen met lange sluitertijden om beweging te laten zien, bewust over- of onderbelichten om een hele frisse of juist meer dramatische sfeer te creëren en nog veel meer.

De laatste jaren staan ook creatieve opdrachten op het programma, per fotograaf of in een wisselend klein groepje. Het is een hele uitdaging om een foto te maken met als onderwerp 'Code oranje' of mee te doen met een fotodomino, waarin je meermalen op elkaars foto's reageert met een andere foto. Vaak sta je dan versteld van de creatieve ideeën van elke fotograaf. Je krijgt als het ware een kijkje in het creatieve denkproces van een andere fotograaf.

Cursussen en presentaties

Om elkaars kennis van fotografie te vergroten, hebben we veel cursussen en presentaties aan elkaar gegeven in de dertien jaar dat we inmiddels bestaan. Een deel van de werkgroepleden heeft ook buiten de werkgroep fotografie cursussen, workshops en masterclasses gevolgd. En die kennis wordt tijdens presentaties en fotobesprekingen weer aan elkaar doorgegeven. Als je soms terugkijkt naar jouw eigen foto's uit die beginjaren, dan zie je overduidelijk dat we heel veel van elkaar en andere fotografen hebben geleerd.

Daarnaast is heel veel fotograferen de beste leerschool. Hoe langer je fotografeert, des te meer vind je daarin je eigen weg, je krijgt een eigen herkenbare manier van fotograferen.

Een groot succes was ook de Basis cursus Natuurfotografie, die we voor mensen buiten onze werkgroep in 2017 hebben gegeven. De belangstelling was zo groot, dat het maximale aantal van 25 cursisten snel was bereikt. We hebben de cursus in 2018 dan ook opnieuw aangeboden, met weer een volle groep cursisten in het NLC.

Exposities en verzoeken

Vanaf 2012 hebben we jaarlijks één of meer exposities ingericht in verschillende gebouwen in de Hoeksche Waard. De eerste expositie was uiteraard in Klein Profijt met het onderwerp 'Dieren'. We komen er graag, een kleine, maar fijne expositieruimte in het hart van onze vereniging. Met een foto-expositie kunnen we onze mooie natuur in de Hoeksche Waard en het HWL onder de aandacht van het publiek brengen.

HWL is vanaf het begin een dankbare gebruiker van onze foto's. In heel veel Waardzeggers zijn foto's van de werkgroep te vinden, op de twee middenpagina's worden al vele jaren onze foto's geplaatst.

Vanuit het bestuur en de werkgroepen van HWL krijgen we regelmatig vragen naar foto's om op te nemen in folders, jaarverslagen, rapporten, bij een artikel

etc. Een recent voorbeeld zijn foto's voor de fietsfolders en de voorkant van de speciale uitgaven van de Waardzegger in dit jubileumjaar. Soms gaat het om een paar foto's, een andere keer maken we een foto-presentatie, bijv. voor de introductie van nieuwe HWL-leden.

De werkgroep is ook heel tevreden met de nieuwe website, waar elke maand op de voorpagina tien nieuwe foto's van het seizoen in een fotopresentatie te zien zijn. Op het boodschappenscherf in Klein Profijt zijn ook foto's tussen de berichten te zien, die maandelijks worden ververs.

Hiermee komt één van de redenen om de Werkgroep Natuurfotografie op te richten, HWL ondersteunen met fotomateriaal, volledig tot zijn recht.

De toekomst

Inmiddels zijn we toe aan onze derde website. Op dit moment ben ik hard bezig om in SharePoint, onderdeel van Microsoft 365 van HWL, een nieuwe website in te richten.

Ons archief uit onze huidige website zal, in de loop van het najaar, worden overgezet naar MS Teams/SharePoint. HWL zal dan een stuk makkelijker foto's voor gebruik in allerlei publicaties kunnen vinden. Alle foto's zijn straks geordend per onderwerpsgroep (zoals Vogels, Planten, Landschap Hoeksche Waard en zo verder) en elke foto is voorzien van een trefwoord en de naam van de fotograaf. De afdeling Communicatie, waaronder de Waardzegger en andere grootverbruikers, kunnen dan ook zelf grasduinen in ons mooie archief.

En wij blijven onszelf ontwikkelen als fotograaf om nog betere foto's te maken. Met fotografie ben je nooit uitgeleerd. Ook de natuur in de Hoeksche Waard is een eindeloze inspiratiebron.

Twee grote passies verenigd!

Werkgroep Paddenstoelen

In 15 jaar van Aarddrager tot Zwavelzwam

Door: Sjoerd Reinstra

Het begon allemaal met de derde natuurgidsencursus van het Hoekschewaards Landschap (HWL), in 2006-2007. Een vast onderdeel van zo'n cursus is het stagelopen bij HWL-werkgroepen.

Op dat moment had het HWL formeel nog geen eigen werkgroep Paddenstoelen. Wel bestond er een externe groep paddenstoelenliefhebbers, die vanuit Schiedam als gast neergestreken was in Klein Profijt. Een zeer professioneel en deskundig gezelschap, dat om de twee weken op woensdagmiddag een terrein in de Hoeksche Waard bezocht. Vondsten werden minutieus bekeken en op naam gebracht. Een hele klus, als je weet dat er ruim 5000 soorten in Nederland voorkomen. Buiten kom je er dan vaak ook niet uit. Na het veldwerk ging men naar Klein Profijt om met behulp van de microscoop de resterende exemplaren van een naam te voorzien.

Prachtamaniet

© Sjoerd Reinstra

Kopergroenbekerzwam. Bos Numansdorp, oktober 2022

© Sjoerd Reinstra

Enkele stagelopers, waaronder Ineke Koenis en Marjon Kunst, maakten zo via hun stage kennis met de wondere wereld van de zwammen. Al gauw kwamen zij er echter achter dat meelopen met deze experts best wel hoog gegrepen was.

Tijdens de wandelingen viel de groep vaak uiteen en zocht iedereen op zichzelf. Soms klonk dan ineens uit de bosjes 'Lacrymaria velutina' of 'Pluteus cervinus'. Daardoor duizelde het de natuurgidsen in opleiding vaak.

De gigantische soortenrijkdom, de wetenschappelijke naamgeving, de microscopietechniek, het gebruik van speciale codes voor de groeiplaats, het had allemaal een hoog cryptisch gehalte. Maar het zoeken was leuk. En soms kon je als beginneling nietsvermoedend een bijzonderheid als de Adonismycena tevoorschijn toveren. Dan hoorde je er echt weer even bij.

'Eigen' werkgroep

Toen de gidsencursus afgelopen was, bleven enkele stagelopers deze paddenstoelengroep trouw. Het hoge kennisniveau bleef echter een struikelblok. Dit ondanks de toeloezing van de coördinator van de groep, Grieta Fransen. Zij probeerde constant iedereen bij de arm te nemen. Toch bleef de achterstand. Zo ontstond eind 2007 het idee om een eigen HWL-paddenstoelenwerkgroep op te richten. De kerngedachte was: kennis opdoen, zonder al dat Latijn, zonder uitpluizen tot de bodem, zonder microscopie. En meer nadruk op veldwerk en samen ongedwongen bezig zijn in de natuur. Grieta bood aan de groep te blijven begeleiden.

Meerdere HWL'ers bleken geïnteresseerd en sloten zich aan. In de herfst van 2008, na de informele oprichting in augustus, verzorgde de prille groep een interne paddenstoelencursus, om zo de eigen ken-

nis op te vijzelen. In augustus 2009 werd definitief besloten als HWL-werkgroep verder te gaan.

Activiteiten

In de eerste jaren bezocht de werkgroep diverse terreinen in en buiten de Hoeksche Waard. Later kwamen er determinatiebijeenkomsten bij, eerst op avonden, later overdag. Even daarna organiseerde de groep jaarlijks een zgn. publieksexkursie om HWL-leden en andere bewoners van de Hoeksche Waard te laten meegenieten van zwammenwereld in onze polder. Enkele leden verzorgden in 2014, 2018 en 2021 de Basis cursus paddenstoelen. Dat leverde naast enthousiaste deelnemers ook stevast een enkel nieuw werkgroeplid op.

In 2014 ging men voor het eerst een heel weekend op stap, dat jaar in Garderen. Dit gaf de gelegenheid om ook eens wat verderop in Nederland rond te kijken. Zo'n week-

end is heel intensief, maar goed voor de soortenkennis én supergezellig. In de jaren daarna waren er weekenden in Groesbeek (3x), Schoorl, Zuidwolde en Nunspeet.

Klimaatverandering

Voor het zoeken naar paddenstoelen zijn de maanden september tot en met november favoriet. De top viel eertijds altijd eind oktober. Maar ook hierbij gaat klimaatverandering steeds meer een rol spelen. Droge zomers worden steeds meer de norm en die zijn funest voor de paddenstoelenflora. Tegenwoordig komen excursies in september dan ook vaak te vervallen. Toch heeft een warmer klimaat ook voordelen. Vroeger was er een programma tot de eerste week van november. Daarna werd het risico op nachtvorst te groot. De laatste jaren loopt het seizoen door tot half november. November is zelfs qua aantallen de beste maand geworden.

Het aantal vondsten hangt natuurlijk mede af van het terrein waarin je loopt. Oudere, gevarieerde bossen, landgoederen – vooral die op oude klei – , leemhoudende zandgronden en vochtige, kalkrijke duinen zijn het rijkst. Topgebieden die

we bezochten zijn: de leemputten in de Boswachterij Dorst (Sneeuwzwammetje), de duinen van Meijendel en Voorne (Zwarte aardtong) en landgoed Gunterstein bij Breukelen (Prachtamaniet). Al deze bestemmingen waren goed voor meer dan 100 soorten per (dag)excursie. Het bezoek aan Meijendel, een duingebied net boven Den Haag, leverde op 20 november 2011 een record op van 121 verschillende soorten, waaronder enkele zeer zeldzame. Mede dankzij een gids, die ter plaatse de plekjes wist, vonden we er wasplaten als het Papegaaiwammetje en Kabouterwasplaat en de Blozende mycena (2^e vondst in Nederland).

Toppers in de Hoeksche Waard

Natuurlijk onderzoekt de werkgroep jaarlijks ook terreinen in de Hoeksche Waard. Tot voor kort was het Tunnelbos aan de Oude Maas het rijkste terrein in onze regio. In de loop der jaren zijn daar ruim 500 soorten gevonden. Het bos was bekend om zijn parasolzwammen en champignons, zoals de Reuzen- en de Toverchampignon. Door slecht beheer, zieke essen, stormschade en kappen, is dit bos erg achteruit gegaan. Dat geldt even-

eens voor het eens zo soortenrijke Hof van Moerkerken in Mijnsheerenland, dat door de huidige eigenaar is 'opgeknapt'.

Goede locaties in de Hoeksche Waard zijn momenteel het Numansdorpse Bos en het Moricaanse Bos bij Strijen. Ook het Laningpark in Oud-Beijerland is, als er niet te vroeg wordt gemaaid, een goede plek. De nieuwe Natuurbegraafplaats bij de vroegere Barendrechtse Brug ontwikkelt zich sinds kort tot een nieuwe topper.

De werkgroep vindt in onze waard regelmatig bijzonderheden, zoals Kopergroenbekerzwam (Tunnelbos 2011; Numansdorpse Bos 2022), Gerimpeld mosoortje (Kromme elleboog 2017), Blauwe schorszwam (in 2021 ontdekt door een niet-lid!), Rode boleet en Franjeamaniet (Laningpark 2019), Knoppergalmycena (Numansdorpse Bos 2021); Zomerfluweelpootje (Moricaanse Bos 2021, Numansdorpse Bos 2022) en de Oranje poriezwam (zeer zeldzaam; Numansdorpse Bos 2022).

Toekomst

De werkgroep telt momenteel 16 leden en bestaat komende augustus 15 jaar. In die periode zijn 691 verschillende soorten paddenstoelen gevonden. Alfabetisch van Aarddrager tot Zwaartzwam. Dat lijkt heel wat die 691, maar op een totaal van 5000 is het natuurlijk een schijntje. Op naar de duizend!

Informatie werkgroep Paddenstoelen

Paulien Mul
tel: 06-1352 8760
Paulien.mul@hwl.nl

© Ank Kortebach

Het is soms een hele puzzel... (Garderen, oktober 2014)

Hoe de slak uit zijn huisje kroop...

Tekst en foto's: Theo Schuurmans

"Hé Ray, zei ik tegen mijn voormalig schoonzoon, ik zit een beetje in de knoop. Ik heb volgens de dokter te hard gewerkt, daardoor een burn-out. Maar met die analyse kan ik niks. Ray antwoorde: Daar weet ik wel wat op. Bij Hoekschewaards Landschap zijn ze altijd op zoek naar types zoals jij. Bevlogen met veldkennis!"

Aan het woord is **Theo Schuurmans**, niet alleen sinds kort voorzitter van het HWL, maar al enige jaren de coördinator aquatische werkgroep "de modderkruiper".

We vervolgen zijn verhaal over de oprichting van 'zijn' werkgroep...

Zo ontmoette ik Henk Bunjes, onze vlinder- en libellen oudste: *"Jij moet Dick van Houwelingen of Janus Verkerk hebben"*, verwees de entomoloog. Ik kende HWL, maar van de hiërarchie wist ik niets.

Tijdens mijn telefoontje met Dick: *"Aha, burn-out? Daar zijn er meer van bij de club."* Vergezeld door Ray ging ik op audiëntie bij Dick en Janus. We werden gastvrij ontvangen: *"Dus jij wilt inventariseren"*, zei Janus direct. Duidelijk een bovenliggende partij.

"Waar weet jij wat vanaf", zo werd mij kritisch doch vriendelijk bevraagd. *"Eh, ik weet veel van slakjes en andere onderwaterdiertjes."*

"Nou dat is dan geregeld," zei Janus. *"Jij wordt coördinator van de onderwaterwerkgroep. Over een onderwaterwerkgroep dromen we bij HWL al jaren."* De werkgroep 'onderwater' was geen naam die zou beklijven, dus verzonnen we de AWG (aquatische werkgroep). En al gauw gaf ik de ene lezing na de andere over kriebeldiertjes en grote modderkruipers. De meeste vragen kwamen uit de hoek van Milieu en Planologie, over waterpeil en afspoelende bestrijdingsmiddelen. En, wist ik veel. Ik wist alleen maar iets over diertjes...

Er bleek uiteindelijk weinig animo voor aquatisch onderzoek bij de biologisch geïnteresseerden van

HWL. Zij verdiepten zich reeds in eigen disciplines, zoals vogels of planten. Een enkele volgeling verkende de periferieën van de aquatische biologie, de zogenaamde papieren tijgers, met slechts weinig passie voor het veldwerk.

In 2012 vroeg Dick van Houwelingen, inmiddels coördinator biologie, hoe het met de nieuwe werkgroep ging. Ik kon hem mededelen dat het goed ging in het maken van contacten met landelijke organisaties als RAVON, Anemoon en EIS, maar dat ik geen leden op de been kreeg voor het echte veldwerk. Hij vroeg zich af of we niet eens samen naar de Esscheplaat zouden gaan met onze schepnetten en fuien. Op onze tweede gezamenlijke tocht stuitte we op een grote populatie Grote modderkruipers. Daardoor hebben we de gehele maand augustus en een deel van september van dat jaar tientallen excursies gehouden op zoek naar de grote modderkruiper. Het met ons tweeën verplaatsen van de fuien in het toentertijd nog ondoordringbare griendbos bleek geen sinecure en heeft een hechte vriendschap gesmeed. Hoewel regelmatig mensen kwamen kijken hoe wij met onze verwoede pogingen het onzichtbare zichtbaar maakten, bleven slechts enkele be-

Grote modderkruiper...

zoekers plakken bij de nieuwe aquatische werkgroep.

Gaandeweg draaiden de werkgroepsactiviteiten vooral uit op een solo/duo avontuur. Weliswaar vergezeld van een steile leercurve. Totdat ik een presentatie mocht houden tijdens een thematische vergadering van het algemeen bestuur over de activiteiten van de werkgroep. Het enige hoogtepunt dat ik te melden had, was de grote Grote modderkruipervangst. M.b.v. een korte PowerPoint, waarbij ik de afvallende geïnteresseerden had verbeeld als aapjes, naar het model van horen zien en zwijgen, vertelde ik mijn verhaal. Als in het versje 'tien kleine ' liet ik bij elke ontwikkeling een aapje wegvallen. Tot slot vroeg ik: *"Ligt het aan mij?"* Hierop sloeg de toenmalige voorzitter, Joost Kievit aan: *"Wat jij zoekt, is een cursus."* Ik keek de overduidelijk erudiete heer aan. *"Hoe bedoelt u, eh je?"*

"Gewoon, we organiseren een cursus bij HWL, waarbij jij geïnteresseerden motiveert om vrijwilliger in de aquatische werkgroep te worden."

Een week later zat ik op het NLC, samen met Joost Kievit en Cees Mesker een cursus voor te bereiden. Zou de slak dan eindelijk uit zijn huisje sluipen?

De cursus bestond uit zes lesavonden en enkele excursies. Uit angst voor gebrek aan geïnteresseerden ronselde ik mijn eigen vrouw en een kind voor deelname. Maar tot ons allergrootste verbazing stroomde de cursus al snel vol. We hebben zelfs een deelnamestop ingesteld na dertig aanmeldingen. Diverse lezinghouders droegen hun kennis met enthousiasme over. Uit de cursus van 2014 zijn veel vrijwilligers overgebleven, die nog steeds actief zijn. Het is belangrijk dat vrijwilligers zich gaan specialiseren. Want er zijn veel soortgroepen van kever tot wants, slak tot bloedzuiger, waar te nemen onder water. Sander van der Linde werd onze grote libellenlarvenman, één van de weinigen in Nederland. Anderen ontwikkelden meer interesse voor vis.

Om aan te geven dat het heden een ander tijdsbeeld laat zien:

Ik schreef vorige jaar een nieuwe cursus uit en kreeg goed en wel 3 aanmeldingen. Toch merk ik dat veel 'nieuwe' mensen rondshoppen in de natuurwetenschappen. Vandaag vissen en morgen planten of vlinders. Dit maakt het lastig een

werkgroep bijeen te houden. Iets waar al onze werkgroepen last van hebben.

Een ander project dat de wind in de zeilen heeft geblazen, was het akkerranden onderzoek van Stichting Veldleeuwierik. Vijf jaar lang onderzochten onze vrijwilligers de effecten van akkerranden op de macrofauna (= met het blote oog waarneembare beestjes) in onze sloten. Heel veel verzamelde data tijdens honderden excursies gaf een inzicht. De resultaten werden gewogen en wezen uit dat akkerranden een gunstig effect zouden hebben op de aanwezige macrofauna.

Op de achtergrond liepen sinds de vrijwilligersaanwas als gevolg van de cursus in 2014 twee onderzoeken gestaag door. Er is over de jaren een hechte band ontstaan met de organisatie RAVON, een landelijk orgaan dat citizen science en echte wetenschap over reptielen, amfibieën en vissen bij elkaar brengt. Met deze organisatie voert onze werkgroep al zeven jaar van februari t/m juni onderzoek uit naar de jaarlijks instroom van glasaal.

Het andere onderzoek naar grote modderkruipers werd dit jaar afgerond met de publicatie van het boek 'Viezen Stinkvissen'. Het 320 pagina's tellende, rijk geïllustreerde boek is verkrijgbaar op Klein Profijt voor slechts €30. Een kroon op het werk van de werkgroep, welke haar naam heeft aangescherpt tot **AWG de modderkruipers**.

In 2023 zal de werkgroep een nieuwe poging doen om een cursus te organiseren. Schrijf je in! Onder water valt veel te beleven.

Leden van de aquatische werkgroep "de Modderkruipers" actief op Tiengemeten...

Knotters aan het woord...

Door: Renée Ruisch

Wie aan de Hoeksche Waard denkt, denkt aan knotwilgen. Duizenden bomen, veelal tientallen, soms honderden jaren oud, vormen de randen van menig kreek en polder. Ruim zesduizend van deze knotwilgen worden onderhouden door vrijwilligers van HWL, verdeeld over maar liefst zes knotploegen. Mannen en vrouwen die met elkaar aan de slag gaan om de bomen eens in de drie tot vier jaar te knotten; het verwijderen van de kruin van een boom. Dankzij hun inzet blijft deze voor de Hoeksche Waard iconische soort mooi en behouden.

Foto: Wilma Kapoen

Opperknotter Flip Scherbeijn vertelt dat het allemaal begon in de tijd van Hoekschewaards Alarm, de voorloper van ons huidige HWL. *“Albert van Alphen heeft het knotwerk voor boeren eigenlijk opgestart. Vroeger onderhielden de boeren de knotwilgen op hun land. Ze gebruikten het hout om er gereedschap van te maken, daklatten en beschoeiingen. Toen dat steeds minder nodig was, was het onderhoud van de knotwilgen voor boeren niet zo urgent meer. Er verdwenen veel bomen, tot de eerste mensen opstonden die in het belang van het landschap aanboden te helpen, zodat de bomen bleven staan.”*

Flip: *“En zo gingen allerlei vrijwilligers met handgereedschap, veelal vanuit hun eigen schuur, aan de slag. Later zijn we ook voor het Waterschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten de bomen gaan onderhouden.”*

Op de vraag of er genoeg vrijwilligers te vinden zijn en of iedereen met net zoveel plezier het werk doet als Flip, is het antwoord kort: *“Ja! Iedereen heeft zijn eigen motivatie. Heel veel vinden het belangrijk om het landschap overeind te houden. We hebben het bovendien heel gezellig, we werken met elkaar, ouwehoeren wat, verdelen wat hout voor de kachel thuis en*

sluiten altijd af met een bakkie soep. Elke week maakt iemand van de groep de soep”, vertelt Flip enthousiast.

“Ik vind het altijd heerlijk om met schoolkinderen uit Rotterdam, kinderen die nooit met de natuur te maken hebben, daar een ochtend mee te werken. Dat ze dan naar huis gaan met het idee: wouw dat was echt heel anders dan ik mij had voorgesteld. Dat geeft mij een heel goed gevoel.”

Maaltijden voor Blijdorp

Elke dinsdag is Flip met een heleboel anderen in de weer om maaltijden te maken voor de dieren in Blijdorp. Olifanten, giraffen, maar ook de kleinste knaagdieren zijn dol op de wat dunnere uitlopers van de knotwilgen met groene blaadjes eraan. De knaagdieren krijgen takjes van zo'n 40 cm, maar de olifanten eten de takken van een paar meter ook op. Het voedsel wordt zoveel mogelijk op maat geknipt voor Blijdorp.

Foto: Leontine van der Stouw

Foto: Marjon Kunst

Flip: "Een paar jaar geleden hadden ze een witte neushoornbaby, geboren in Blijdorp. Dat dier was heel zwak en ziek. Ze hebben hem toen anderhalf jaar wilgentakken gegeven en die is er toen doorheen gekomen dankzij de enorme hoeveelheid vitaminen die in het hout zit."

Flip vertelt enthousiast verder:

"Dit jaar worden de takken ook ingevroren om te gebruiken in de periodes dat we geen mooie groene uitlopers met blaadjes meer hebben. En zo krijgen de dieren hun eigen 'iglo' maaltijd uit de Hoeksche Waard."

Hoe het allemaal begon

Flip ging als kind heel veel naar het Reigersnest dat destijds van het Zuidervolkshuis was, daar was hij lid van. "Eigenlijk was ik altijd aan de Binnenmaas aan het spelen, zeilen, zwemmen enzovoort. En daar stonden zo'n 12 knotwilgen en als dan 's winters de open haard gestookt kon worden, hadden we het hout van het jaar ervoor wat we konden stoken. Daar hielp ik als kind aan mee. We zaagden de takken op maat voor de kachel. Ik ben later hovenier geworden en mijn voorkeur ging uit naar het onderhoud van historisch groen. Als je dan bedenkt dat knotwilgen vaak

hele oude bomen zijn en je bedenkt dat ze vrij eenvoudig met vrijwilligers te onderhouden zijn, dan is het eigenlijk een 'één-één-tweetje'."

Flip vervolgt: "Ruim 23 jaar geleden kreeg ik de kans het in de Hoeksche Waard over te nemen van de 'opperknotter' die het tot dan toe deed. Een fijne kerel, maar die deed het heel anders als ik. Hij deed alles met de hand, gebruikte geen motorzagen. De achterstand was enorm. Ik had al een paar jaar gevraagd, kunnen we het niet anders doen. Toen hij opstapte, hebben we een inhaalslag moeten maken. Ik ging dan op vrijdagmiddag naar plekken waar veel achterstallig onderhoud was. Ik knalde dan met de motorzaag alle takken eraf en dan konden ze dat zaterdag opruimen zonder herrie. Toen ze het verschil zagen, waren er best wat stoere jongens die ook wilde leren om met een motorzaag te werken. Toen hebben meerdere mensen opleidingen gevolgd en hebben we de achterstand kunnen wegwerken. Nu knotten we eens in drie of vier jaar de kronen eraf.

Of ik de baas ben? Ik probeer het werk zoveel mogelijk aan te sturen maar sommige knotbazen zijn nog eigenwijzer dan ik", vertelt Flip lachend.

Deze 2de speciale uitgave kwam tot stand met medewerking van de volgende personen:

- Theo Schuurmans
- Martijn Verweijen
- Wim de Jong
- Janus Verkerk
- Ton Schilperoord
- Peter Rijndertse
- Henk van Noordwijk
- Carla Noordman
- Petra Snijders
- Cees Mesker
- Marjon Kunst
- Sjoerd Reinstra
- Ank Kortenbach
- Flip Scherbeijn
- Wilma Kapoen
- Leontine van der Stouw
- Renée Ruisch
- Jan Plaisier

Samenstelling & vormgeving:

Piet Schram

Drukwerk:

Quadraat Grafimedia B.V.

Foto omslag:

Groot Koninkrijk © Jan Plaisier

1997

25 jaar HWL : Landbouwgebied De Staart

1995

Officiële opening Natuur bezoe-

1994

1000ste HWL-lid + HWL wint